

# მწყმისი



მე ვარ მწყმისი კეთილი: მწყმისმან კეთილმან სული თვისი დაქსდვის ცხოვართათვის. (იოან. 10—11).

ვაოვე ცხოვარი ჩემი წარწყმედული. ესრეთ იყოს სინარული ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. (ლუკ. 15—4).

მოველით ჩემდა ყოველნი მასურალნი და ტვირთ-მპიშენი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28).

№ 14

1883—1893

15—30 ივლისს.

უკეთესი იქნება, რომ შინაურ მართვა-გამგეობასაც მიექცეს უურბდება.

ამას წინეთ აღიძრა კითხვა, რომ გამრავლებიან როგორც ქორ-ცხისკობის იხე დამოუკიდებელი ეპარქიების რიცხვი მთელს იმერიაში. ყველანი ცხადთ ხედვენ, რომ ჩვენი საქმე საზოგადოდ დამწყისისა, სწავლა-ქადგებისა, მოძღვრებისა და მართვა-გამგეობისა იხე არ მიდის, როგორც სასურველია. ამიტომ ყველას სურს, რომ ყველა ესეები სასურველად მიმდინარეობდეს. იყო დრო, როდესაც სამღვდლოების მდგომარეობის გაუმჯობესობისა და მისი მოვალეობის უფრო რივიანად და ჯეროვანად აღსრულებისათვის სამრევლოები შემოკლეს. იყო

დრო, როდესაც ამტკიცებდნენ, რომ ეპარქიების რიცხვი შემოკლებულიყო ეპარქიალური საქმეების მართვა-გამგეობის გაუმჯობესობისათვის. ძველი დროის ეპარქიების, ეკლესიების, მღვდელ-მთავრების და მღვდელთა სიმრავლე ერთის მხრით შეუძლებლად მიაჩნდათ. მაგრამ ეს ძველი დრო თავიდან მოგეშორა. დადგა ახალი დრო თავისი ახალი მოთხოვნილებით. ძველ დროსთან შედარებით დღეს სასულიერო წოდების ყველა მოსამსახურე პირთა ნიეთიერი მდგომარეობის გაუმჯობესობა ყველასთვის თვალსაჩინოა. ასი წლის წინეთ კაცი ვერ წარმოიდგენდა ნიეთიერი მდგომარეობის იხე გაუმჯობესობას, რასაც დღეს ეხედეთ სასულიერო წოდებაში. და მადლობა ღმერთს, ჩვენი მზრუნველი მართებლობა ნიადაგ კდილობს ამ ნიეთიერი მდგომარეობის



უმეტესად გაუმჯობესობას. ყველა მოელის და რიგიც არის მოელოდნენ ჩვენი შრომიდგან უმეტესს ნაყოფს...

ამ ბოლო დროს წინეთ არა შეწყნარებული სიმრავლე მწყემსთ-მთავართა და მწყემსთა დღეს მრავალთაგან შეწყნარებულია და სარწმუნოებისა და კეთილ-ზნობის განსამტკიცებლად დიდ სიკეთეს მოელიან ამ სიმრავლისაგან. და ქვეშაირთად ეს აზრი ნამდვილიც არის. მაგრამ მარტო მწყემსთ-მთავართა და ეპარქიათა სიმრავლე, თუ მათი მართვა-გამგეობა რიგიანად არ იქმნა გარკვეული, მტკიცედ არ იქმნა განსაზღვრული და ასრულებული, და ჩვენი ნიეთიერი მდგომარეობის გაუმჯობესობა საქმეს ვერ დაეხმარება

დიდი ხანია, რაც გამოითქვა ის აზრი, რომ ჩვენ კონსისტორიათა წესდებულება, თუმცა მშვენიერად არის იგი შედგენილია, ყველგან ისე არ სრულდება, როგორც სასურველია. ძნელად წარმოიდგენს კაცი, თუ როგორ მდგომარეობაში ვარდება ხან-დი-სხან სოფლის მწყემსი სულ უბრალო საქმეებისა გამო. ამასთან ვინც კარგად აკვირდება ჩვენის ცხოვრების მიმდინარეობას, მის წეს-წყობილებას და ზნე-ჩვეულებათა, ბევრს იმისთანა რამეს შენიშნავს, რომელსაც ძველ დროში ადგილი არ ჰქონებია, შესაწყნარებელი და მისაღები არ იყო.

ეპარქიების მართვა-გამგეობა მთლად დამოკიდებულია ეპარქიის მთავრობაზე. ამ შემთხვევაში ზოგიერთები ხელმძღვანელობენ იმ აზრით, რომ ძველ დროშიაც ასე სწარმოებდა ეპარქიების მართვა-გამგეობის საქმეო. მაგრამ ახალმა დრომ ბევრი რამ ისეთი კითხვა წამოაყენა წინ, რომელთა განმარტებისათვის სულ სხვა ზომები და გამჭირახობა არის საჭირო. ამისათვის ძლიერ საჭიროა და სასარგებლოც, რომ მწყემსთ-მთავართა და ეპარქიების გამრავლებასთან ერთად ყურადღება მიექცეოდეს ეპარქიების რიგიანად მართვა-გამგეობის საქმესაც.

დგ. დ. ღამბაშიძე

იმერეთის ეპარქიის სამღვდლოების დეპუტატების მე-XXXII კრება ქ. ქუთაისში, 22, 23 და 24 ივნისს 1893 წ.

(გაბრძელება \*)

ივნისის 24 რიცხვს, დილის ერთს სხდომაზე, განხილულ და დამტკიცებულ იქმნა წარსულის წლის ანგარიში სასწავლებლისა.

შემდეგ სასწავლებლის მომავალი წლის ხარჯთა-ალრიცხვის დამტკიცებისა და სასწავლებლის პანსიონის დახურვისა, დეპუტატება დაიწყეს ბაასი დედათა სასწავლებლის გამგეობის თვე-მჯდომარის დეკ. ცაგარეიშვილის ზემო მოხსენებული რაპორტის გამო. მ. დეკ. ცაგარეიშვილმა განუმეორა კრებას, რომ მას თავის გარდაწყვეტილება დაერღვია იმ კითხვების შესახებ, რომელიც რაპორტში იყო მოხსენებული. ამასთან უმტკიცებდა კრებას, რომ მიუტილებლად პანსიონი გაეხსნათ დედათა სასწავლებელში, დაენიშნათ კომიტეტი სასწავლებლის შენობის გადასაკეთებლად და მოსაწყობად, და გარდაეცათ 10000 მან., რომელიც სამღვდლოების კრებამ ქალების სასწავლებელს შესწირა და რომელსაც ქუთ. სას. ოთხ-კლასიანი სასწავლებლის სამმართველო არ იძლევაო.

დგ. დ. ღამბაშიძე. ქალების სასწავლებელს სამღვდლოებამ თავის საკუთარი ფული შესწირა 45,400 მან. ამას გარდა გაიწერა გარდასახადა ყოველ წლივ შესატანი. ყველა წყაროებიდან შეკრებილი ფული ყოველ წლობით ქალების სასწავლებლის სასარგებლოდ შესდგება 8000 მან. ეს ფულები სრული საკმარისია ამ სასწავლებლის ყველა საჭიროებათათვის. ყოველ წელში შეგროვილი ფულებიდან, სანამ ყველა კლასები გაიხსნებოდეს, იმდენი გადაგვრჩება, რომ სასწავლებლის შენობასაც გადააკეთებს და ყველა მოთხოვნილებასაც სასწავლებლისას დააკმაყოფილებს. 10,000 მანეთი, რომელიც სასწავლებლის კასაში გვაქვს, უნდა დარჩეს სამღვდლოებს და მან უნდა იგი მოიხმაროს საჭიროების დროს სასწავლებელზე. დეკანოზი ბრძანებს, რომ პანსიონი თუ არ იქნა ქალების სასწავლებელში, არ შეიძლება უპანსიონოთ შეიღების ხეივანად აღზრდაო.

\*) იხ. „მწყემსი“-ს № 13 1893 წ.



ეაქების სასწავლებელში პანსიონი დაეხურეთ, რადგან ზარალის მეტი სარგებლობა ეყრა დაინახეთ. მეორე ადგილას კი უნდა გავხსნათო, თორემ საქმე არ გაკეთდება. როცა პირველად გარდასწავლიტეთ საქალბო სკოლის გახსნა, მაშინვე გამოცხადეთ, რომ ეს სასწავლებელი უნდა ყოფილიყო უპანსიონოთ. პანსიონი უნდა ყოფილიყო სასწავლებელში, მაგრამ თვითოეულ მოსწავლეს უნდა შეეცანა თავის სარჩო ფულად თთვეში ათ მანეთამდე. ჩვენ ემინჯეთ პანსიონის გამართვიმ სასწავლებელში. მოვაწყეთ სასწავლებელში დასადგომი ოთახები. დავეყნეთ ერთი პატროსანი ქალი, რომელიც თუმნად და ცოტა ნაკლებადაც თანახმა იყო აეყენა შაგირდები თავის ხარჯზე. მაგრამ, წარმოიდგინეთ, ერთი მსურველი მოსწავლე არ აღმოჩნდა სასწავლებელში დადგომისა ამ ქალთან. ყველნი ამბობდენ, უფრო იოლათ გამოვიღებოთ კერძო ბინაზელო. მართალია, ქალიშვილების აღზრდას სულსხვა თაე-დარიგი უნდა, მაგრამ არც ისე განაზება შეიძლება და ისე უბრალოდ ფულის ხარჯვა, როგორც ზოგიერთ ადგილას იციან. ახლო ხანად მე წაეიკითხე ოდესის ეპარქიის ერთი საქალბო სასწავლებლის წლიური ხარჯის ანგარიში. ამ სასწავლებელში, როგორც სჩანდა ანგარიშიდგან, წელიწადში დახარჯულია 800 მანეთი ფერ-უმარილზე და სხვა კოსმეტიურ ნიეთებზე. მათი წახედვა როდი არგია ჩვენს სამღდელოებს, ჩვენ იოლათ უნდა წაეიდეთ. თუ სასწავლებელი გაუკეთოთ სამღდელოებს, მასწავლებლები დაუქირაეოთ, თვითონ ნუ კი დაიშურებენ თავისი შვილების საზრდოს და რიგიან ბინაზე დააყენონ. სამეგრელოს სამღდელოების შემოერთება სასწავლებლის საქმეში ჩვენ უადგილოდ მიგვაჩნია. ეილას შემოეიერთებთ ჩვენ, როდესაც თვითონ ჩვენებს თხუთმეტამდე უარი უთხარით სასწავლებელში მიღებაზე.

თუ ადგილი იქნება სასწავლებელში და მთხოენელი აღმოჩნდება ეინმე იმათგანი, არავის არ ეეტყეით უარს. რაიცა შეეება აღმაშენებელ კომიტეტის დანიშენას, ეს ეხლა მე ძლიერ მაკვირებს. წარსულ წელშიდ თვითონ დეკანოზი ცაგარეიშვილი იყო იმ აზრის, რომ აღმაშენებელი კომიტეტი სას-

წავლებლისა, დარსებული სამღდელოების კრები-საგან, რომ ის წეერებათ თვითონ დეკანოზი ცაგარეიშვილი, მე, მამა ჭეიშვილი და ე. ს. თუთბერიძე ეიყავით, გაუქმებულიყო და კიდევ გაუქმდა. დღეს განაცხადებს, რომ აღმაშენებელი კომიტეტის დანიშენა საქირო არიო. თუ საქირო იყო კომიტეტი, რალაზედ აუქმებდენ? ამ კითხვამ დიდი ბაასი გამოიწვია დეპუტატებს შორის. კრებამ ერთხმად გარდაწყეიტა დანიშნოს კომიტეტი, რომლის წეერებად იქმენ ალრჩეულნი დეკ. დავით ღამბაშიძე, ბლალოჩინები: ერმალოზ კანდელაკი და იელიანე აბესაძე. ამ კომიტეტს მიენდო შემუშაება ყველა აღძრული კითხვებისა ქალების სასწავლებლის შესახებ და ამ კომიტეტის აზრი უნდა მოხსენდეს შემდეგ რიგის სამღდელოების კრებას.

კარგა ხან გაგრძელდა ბაასი ეპარქიალური გაბრიცლის დედათა სასწავლებლის შესახებ და უნდა ესთქეათ, რომ ბეერი საყურადღებო ამბები აღმოჩნდა. ზოგიერთი პირები სოფლის მღედლის ოფლით და ეაებით ნაშოენ და შეკრებულ ფულებს სასწავლებლების შესანახეად ისეთის თე-ლათ უცქერიან, როგორც ზოგიერთი საერო წოდების ბატონები ხაზინის ფულებს. ჩამოუგდეთ ერის კაცებს საუბარი დამატებითი ფულების იღების შესახებ, აბა რა გითხრან!... ჯამაგირს იღებს კაცი 2000-3000 მ. უსახურნია თანამდებობაზედ 10-20 წელიწადი, პენსიაც დაუმახურნია, რაც წინათ იყო, ის აღარ არის; დასუსტებულა, დაერდოძილა, ეეღარ მუშაობს რიკიანად, სობერეც შემოპარეია. მაგრამ ჯაპავირს გარდა იღებს ჯამაგირსოდენ ფულებს—«დამატებით ჯამაგირს». რისთვის? იპისთვის, რომ საქართეელოში მსახურებს, და საქართეელოში მსახურება, ხომ მოგეხსენებათ, რა საძნელოა! გასაკვირეელოა, რომ მესამე დამატებით ჯამაგირს არ აძლევენ. ეის შესტეკეა გული ხაზინისათვის? ეის ეტყეის სინიღისი, რომ მეტი ფული არ აიღოს? ეს სინხარბე, ეს გაუამძღრობა და ასე უბრალოდ ფულების ფანტეა, სამწუხაროდ, ჩვენს უწყებაშიაც საქმაოდ შემოეიდა. ზოგი სამღდელოებისაგან შეკრებელია ფულების ხარჯეამოხმარებით გავაოცებსო. თავის ჯიბიღგან ერთ კა-



პეის ვერ ვაამეტებინებთ, მაგრამ იგივე პირი სამღვდლოებისაგან შეკრებილ ფულებს ადვილად გასცემს! აი მაგალითებიც: წარსულ წელში როგორც ჩვენმა ვაჟების ისე დღათა სასწავლებლებმა ჩამდენიმე სამუშეოარი გასცეს კანტრაქტით. ოსტატებმა გააკეთეს და ფულები ჩაიბარეს. საერო წოდებაში ზოგიერთმა ხუროთ-მოძღვრებმა და უფროსებმა მოუხერხეს მეკანტრაქტეებს ხოლერის გამოისობით დამატებით ფულების მიცემა ხაზანიდამ. ხომ მოგესვენებათ, რომ ბევრს ადგილას ღარი დაისვეს ხოლერის გაჩენის გამო ზოგიერთებმა. ამ პირებს წახედეს ჩვენმა მოკანტრაქტეებმა, შეიტანეს თხოვნა, ხოლერამ დიდი ზარალი მოგვცა და მოგვიმატეთ ფულებიო. ზოგიერთმა ბატონებმაც გულკეთილობა გამოიჩინეს სამღვდლოების ფულებით და გარდასწყვიტეს: მიეცეს მათ დამატებით კიდევ ამდენი და ამდენიო. ნათქვამია: ლხინს არა სჯობია რა, თუ შენი არა იხარჯება რაო. სამღვდლოების ფულებით მოწყალეების გაცემას რა სჯობია? მაგრამ ერთი ჰკითხეთ ამ ბატონებს, თავის ჯიბიდან რამდენი ფული მოუმატეს გარიგებაზედ ამავე მოკანტრაქტეებს, როდესაც ხოლერობის დროს თავის სახლებზედ ამუშავებდნენ? სრულებით არაფერი!...

დიად, ზოგიერთებს ფულები დაიანხვეთ და მეტი არა არის რა საჭირო. ფულები უტოდინარს ხუროთ-მოძღვრად გახდის და ათასნაირ შენობათა გეგმას შეადგენინებს. ოღონდ ფულები იყოს და სასწავლებლების შენობას ათასნაირად და ათას ჯერ გადააკეთებენ, როგორც ჩვენი სასწავლებლის ბუბრები კეთდებიან ხოლმე ზედამხედვლების გემოვნებაზედ დასაწყისიდან...

იმედია ამ ბოლო დროს მაინც გამოიცილება სამღვდლოება და სასწავლებლების საქმეს კარგად დააკვირდება და შეკრებილ ფულებს რიგიან განსახორციელებს გზას მისცემს. ჩვენ მაინც კიდევ ვიტყვი, ბატონი რომ იყოს, იმ ფულებით, ჩამდენსაც სამღვდლოება ხარჯავს ქუთ. სასულიერო სასწავლებლებზე, ორ ამისთანა სასწავლებელს შეინახდა კაცი და საქმეც რიგიანად წავიდოდა.

დებ. გვ. ფაფხაძე. შეუძლია თუ არა სამღვდლოების კრებას იქონიოს მსჯელობა გარდა იმ

კითხვებისა, რომლის განსახილველად და გარდასწყვიტად იგია მოწოდებული, თავის ზოგიერთ საქმე-რო საქმეებზედაც, თუ ეს საქმეები საზოგადოდ წინააღმდეგი არ არიან სამღვდლოების კრებათა წესდებულებისა? მე მივაქცევ სამღვდლოების ყურადღებას ერთ გარემოებას, რომელზედაც ლაპარაკი, ჩემის აზრით, საწინააღმდეგო არ უნდა იყოს არაფისათვის. რა მიზეზია, რომ ასე ცოტა რიცხვი შაგირდების გაუგზავნიათ წელს ჩვენი სასწავლებლიდან თფილისის სემინარიაში? მადლობა დმერთს, სასწავლებელს ცოტა ფული არა აქვს არსებობისათვის. გარდა იმისა, რომ ყველა მასწავლებლებს ჯამაგირზედ ცოტაოდენი ფული მოუმატეთ, ვგონებ ყოველ წელს, თუ ორში, არ მახსოვს კარგად, სასწავლებლის ფულებსაც იყოფენ საჩუქრად. ყველა სხვა სასწავლებლებში შაგირდების უმეტესი რიცხვი ღირსი ხდება შემდეგ სასწავლებელში გარდავიდეს და ამ ჩვენს ქუთაისის სასწავლებელში რაღა უბედურება არის, რომ ყოველთვის მცირე ნაწილი ათავეს ღირსეულად სწავლას და უმეტესობა უფარვისად. რით აიხსნება ეს საშუა-ხარო მოვლენა? მოვსთხოვთ პასუხი სასწავლებლის მთავრობას.

ი. დ. გაფრინდაშვილი. თქვენ არ შეგიძლიათ პრდაპირ სასწავლებლის მთავრობას პასუხი მოსთხოვოთ. თქვენ გყავსთ სასწავლებლის სამმართველოში წარმომადგენელი ორი წევრი და იმათ მოსთხოვეთ ცნობები ამ კითხვის შესახებ.

დ. გ. ფაფხაძე. მამაო ნ! (მიიქცა იქვე მყოფ წევრისადმი) თქვენ ბევრს რამეს გვირღებოდო, როდესაც დაგაყენეთ წევრათ, მაგრამ ბევრში ცოტასაც ვეღარ ვხედავთ. გთხოვთ გეცნობოთ, რა მიზეზია, რომ ასე ცოტას ეძლევა ნება თფილისის სასულიერო სემინარიაში შესვლისა. თუ მოწერილობას გიგზავნიან სემინარიაში, რომ ცოტა გამოგზავნეთო ადგილის უმეკონლობისა გამო, სხვა სემინარებში შესვლისათვის რისთვის აბრკოლებთ? თუ მართლა ის არის მიზეზი, რომ შაგირდები ცუდათ სწავლობენო, ამდენს ფულებს რაღაზედ გეხდევანებენ. ასე ცოტა შაგირდებმა რომ დაათავეს სწავლა პირველა ხარისხით, თქვენც სწორედ დაწინაურდით, რომ მართლა სხვები ღირსი არ იყვნენ მეთი ბა-ლისა!



**წევრი ნ. შვანგირაძე.** მეოთხე კლასის...შეგირდების გამომცდელი კომისიაში მე არ დაესწრებივარ და არ შემიძლია ესთქვა ამაზე რაიმე გარდაწყვეტილი. გამომცდელი კომისიები ისე შეედგნათ, რომ ჩემთვის არ შეუტყობინებიათ, თორემ მე ვისურვებდი მეოთხე კლასის შეგირდების გამოცდას დაესწრებოდი. მე არ მინახავს მოწერილობა სემინარიის მთავრობისა, რომ ცოტა შაგირდები გამოგზავნეთო, თუ არის, არც ის ვიცი.

ამ კითხვამაც დიდი ბაასი გამოიწვია კრებაზედ. მრავალ გზის მოსთხოვეს პასუხი სამმართველოს წევრს მამა ნ. შვანგირაძეს სხვა-და-სხვა კითხვების შესახებ და ბოლოს ერთხმად გარდასწყვიტეს სთხოვონ ყოვლად სამღვდელს, მოეხიროს სასწავლებლის სამმართველოს, თუ რა მიზეზა, რომ ასე ცოტა შაგირდებს ეძლევა ნება სემინარიაში გადასვლისა; ამასთან შემდეგში მიაქციონ ყურადღება, რომ შაგირდების მომეტებულ რიცხვს მიეცეს უფლება სემინარიაში გადასვლისა და თუ თფილისის სემინარიაში არ იქნება ადგილი, შეუძლიათ რუსეთის სხვა სემინარიაში წავიდნენ, მიეცეთ მეორე ხარისხის შაგირდებს უფლება სემინარიაში შესვლისა, რადგან სასწავლებლის წესდება არ უკრძალავს მეორე ხარისხით კურს დამთავრებულთა სემინარიაში გადასვლას.

აგრეთვე დიდი ბაასი გამოიწვია კრებაზე ერთმა სამწუხარო ამბავმა, რომელმაც ძლიერ დააღონა ყველანი. ეს ყველასათვის სამწუხარო ამბავი გახლავთ ის, რომ ამ წელს სემინარიაში კურსდამთავრებულთაგან არც ერთი არ გაუგზავნიათ მაღალ სასწავლებელში —აკადემიაში. ამ კითხვის შესახებ გრძელი სიტყვა წარმოასთქვა დეკ. დ. ლამბაშიძემ. იმან განუმარტა სამღვდელოებს, რომ ჩვენ კუთხეს მომეტებულად ეჭირება უმაღლეს სასწავლებელში სწავლა დამთავრებულნი პარნიო. ისეა დღეს ჩვენი ცხოვრება მოწყობილი, რომ ყოვლად შეუძლებელია მარტო სემინარიის «კურსოვნიკებით» წინ წავიდეთ. თუ აკადემიაში სწავლა-დამთავრებულნი არ გვეყოფენ, ყველა შესამჩნევად ვიღვავს სხვანაირად და ჩვენ ხელკარივლი დავრჩებით. გასაკვირველია სწორეთ ჩვენი შეხედულება მაღალ სასწავლებლებში შეიღების გაგზავნისა. გომნაზიებიდან მარტო ორ-სამ პირს აძლევენ სტიპენდიას და დანარჩენნი თავიანთი ხარჯით მიდიან

და კურს ათავებენ. ვისაც შეძლება არა აქვს წავიდეს უმაღლეს სასწავლებელში, მათთვის მართვენ წარმოდგენებს, ფულებს კრებენ და ზოგს კიდევ სხვანაირად უმართვენ ხელს. ნუ თუ საექსპარხოსოს სამღვდელოებს სამი კაცის გაგზავნა არ შეუძლია თავის ხარჯზე აკადემიაში? ჩვენ იმედი გვაქვს, რომ თუ პირველი წელიწადი როგორმე გასძლო აკადემიაში გაგზავნილმა პირმა, შემდეგ ბევრი რამ საშუალება აღმოუჩნდება მას თავის რჩენისა. ჩვენი ვაღლია ამ საქმეს ყურადღება მიექციოთ და გამოვიდეთ ერთ თავიდან ის აზრი, რომ ვისაც სემინარია არ გაგზავნის, მათ გარდა სხვა პირთა გაგზავნა ვითომ არ შეიძლებოდეს აკადემიაში. ხშირად ხდება, რომ ისეთები ვაუგზავნიან აკადემიაში, რომელნიც გონებით უფრო ნაკლებნი ყოფილან სხვაებზედ. ყველამ ეგზემენია უნდა დაიკაროს და რომელნიც რიგიანად ნასწავლნი აღმოჩნდებიან, მათ მიიღებენ. ისეც მოხდარა, რომ სემინარიის სამმართველოდან გაგზავნილნი და მოწონებულნი შაგირდები უკან დაუბრუნებიათ და სხვა მიუღიათ მათ ადგილზედ. შემდეგ დიდი ბაასისა ერთხმად გამოითქვა ის აზრი, რომ ამ კითხვაზედ იქნეს მსჯელობა იმ კრებაზედ, რომელიც არის დანიშნული საექსპარხოსოს სამღვდელოებისათვის ამა წლის 8 ოქტომბრისათვის.

ძლიერ კარგი იქნებოდა, რომ ამ კრებაზედ რომელიმე სემინარიელს სურვილი განეცხადებია აკადემიაში წასვლისა და საშუალება ეთხოვა სამღვდელოების კრებისათვის.

(შედეგი იქნება)

**ოკრიოდო სიტყვა ნ. ბ. თოფურისას სამკურნალოდის შესახებ.**

ჩვენი მკითხველები კარგად იცნობენ ბ. სამსონ თოფურისას კერძო სამკურნალოს. დაარსების შემდეგ ბევრი მომაკვდავი იხსნა სიკვდილისაგან და ბევრს გაკვირებულს და მძიმე სნეულებით დავადებულ სნეულს მისცა საშეკლი ამ საავადმყოფომ. ბ. თოფურისას საავადმყოფოს ვრცელს ანგარიშს შემდეგში



შეიტყობს საზოგადოება. ხოლო ამ ქამად ამ ანგარიშიდამ მოგვეყავს ზოგიერთი ცნობები.

სამის წლის განმავლობაში მოსიარულე ავადმყოფთა განყოფილებაში 11,547 ავადმყოფი მისულა 31,961-ჯერ. იქვე მოუხდენიათ 1065 გამოკვლევა (ანალიზი) ნახველისა თუ შარდისა და გაუციათ 320 მოწმობა. ამათგან უფასოდ მიუღიათ 2706 კაცი, უფასო ანალიზი—195 და უფასო მოწმობა—141. მწოლიარე ავადმყოფთა განყოფილებაში ყოფილა სულ 551 კაცი; ამათგან უფასოდ მწოლიარე ავადმყოფი ყოფილა 183 კაცი: ქუთაისის მაზრისა—30; სენაკისა—62, შორაპნისა—24, ზუგდიდისა—13, ოზურგეთისა—6, რაჭისა—4, ლჩხუმისა—1, სუხუმის ოლქისა—6, ქ. ფოთის მცხოვრები—1 და ქუთაისისა—24 კაცი.

ამ 183-ს კაცს სამკურნალოში გაუტარებიათ 3146 დღე.

სამკურნალოში მძიმე ოპერაცია გაუკეთებიათ 208 და მსუბუქი 400-დღე.

მხედველობაში თუ მივიღებთ, რომ თითო მისელა სამკურნალოში ღირს 50 კ., თითო ავადმყოფის შენახვა და წამლობა დღეში 3 მ., ანალიზი 1—2 მანეთამდე და თითო მოწმობა 1 მ., დავინახეთ, რომ ბ. თოფურის სამკურნალოში 11,224 მანეთის შემწეობა აღმოუჩენია ქუთაისის გუბერნიის მკვიდრთათვის. მაგრამ ეს სიკეთე მარტო ამ ჯამით არ აღირიცხება; ნუ დავივიწყებთ, რომ სანამ ბ-ნი თოფურია თავის სამკურნალოს გამართავდა, მრავალი მძიმე ავადმყოფი, განსაკუთრებით ხირურგიულნი საექიმოდ ტფილისს ან კიდევ უფრო შორს მიდიოდნენ და დიდძალ ფულსაც ხარჯავდნენ. დღეს-კი ეგ მეტი ხარჯი საჭირო არ არის და ავადმყოფს შეუძლია თვით ქუთაისში მოიპოვოს შესაფერი მოვლა და წამლობა.

რასაკვირველია, რომ ბ. თოფურია ამ მცირეს ხანში კიდევ დაიმსახურა ისეთი პატივი, რომელსაც მოკლებულნი არიან დიდის ხნის ნამსახურნი ექიმები.

### საგომგაღმომის საყურადღებოდ.

დიდი ხანია მიხვდა კაცობრიობა, თუ რა განძია ადამიანისათვის სწავლა განათლება, გონებრივი განვითარება. ესლა ეს აზრი ჭეშმარიტებად არის აღიარებული ყველგან და ყველასგან. ჩვენაც, რასაკვირველია, არ უნდა გამოვაკლდეთ გონიერ კრებულს კაცობრიობისას და რამდენადაც ძალი და ღონე შეგვეწივს, კიდევ უნდა გამოვცადოთ ამ ჭეშმარიტების სიმართლე თავის თავზედ—ვეცადოთ შეძლებისადაგვარად ხელი შევეწყუთ საკუთარს გონებრივ განვითარებას. ამ ხელის შემწყობ მასალად უნდა მივიღოთ დასტამბული გონებრივი სალარო, სადაც კვალი დაუჩენია და საყურადღებო ადგილიც დაუტევთა ყოველ გონიერის ტენის ნაწარმოებს, რაც კი აღმოცენებულია ოდესმე და სადმე დედამიწის ზურგზედ. ამისათვის ყოველ ადამიანისათვის ძვირფასი და სანატრელი უნდა იყოს ამ სალაროსთან კავშირი და კიდევაც უნდა ცდილობდეს კაცი გაავილებულის გზით დაუახლოვდეს მას. ასეთ საშუალებად დასახა კაცობრიობამ წიგნთ-საცავეები და სამკითხველოები. ეს დაწესებულება არის იეთი ნაკადული საიდამაც ყოველ მსურველს ადვილად შეუძლია დაიკვეთოს წილი და მით დაიშთოს ცნობის-მოყვარეობის წყურვილი.

ამ ქამად იხსნება დ. ყვირილაში წიგნთ-საცავეი, რომელსაც მოკლეს ხანში მოემატება სამკითხველო წიგნებისა და დრო-გამოშვებით გამოცემათა. აქვე



შეიძლება მოიპოვოს მსურველმა ყოველგვარი წიგნი საკითხავი და სამოსწავლო.

განზრახული არის ძმობის დაარსება ყვირილის ახალ ეკლესიასთან არგვეთის მთავართა დაგით და კონსტანტინეს სახელზედ. ამ ძმობას ექნება საკუთარი წესდება მართვა-გამგეობისა და სხვათა შორის უმთავრესი ყურადღება ექნება მიქცეული წიგნთ-საცავის რიგიანად წარმოებას ადგილობრივ პირობათა თანახმად. ამ წიგნთ-საცავს და სამკითხველოს ექნება მიზნად გაადვილებულის და ხან უსასყიდლო ღონისძიებითაც მიაწოდოს მკვიდრთა და მეზობელთა ყოველგვარი გონებრავი საზრდო და განამტკიცოს მათ შორის კითხვისა და განვითარების სურვილი.

წესდება ძმობისა და ყოველი პირობები წვერად ჩარიცხვისა და მონაწილეობის მიღებისა შემდგომი ეუწყებათ მკითხველებს.

აწმყო მდგომარეობა ამ საქმისა, ყოველივე პირობები წიგნთ-საცავის არსებობისა და სხვ. მონაწილეობის მიღების მსურველს შეუძლია შეიტყოს «მწყემსი»-ს რედაქციაში.

იმედია, თანამომხეთა კეთილდღეობის თანამგრძობელნი პირნი დახლოებით გაცნობიან ამ საქმის გარემოებას და საერთო ძალების დახმარებით სხვებთან ერთან მოიწადინებენ დაუდვან ისეთი სათავე ამ საქმეს, რომელიც პირნათლად აუსრულებს სასურველ მოლოდინს შეგნებულს ნაწილს საზოგადოებისას, და კარგადაც გაუნათებს გზას ბნელში მყოფს, გზა-დაბნეულ თანამომხეს.

### პედაგოგიური შენიშვნები საძრეველო სკოლის მასწავლებელთა საუურაღდებოდ.

(წერილი მეხუთე)

(დასასრული \*).

ძალიან კარგადაც რომ ჰქონდეს მასწავლებელს მეთვისებული და სწავლების საქმეში გამოყენებული ყველა შემუშავებული ფორმები და მეთოდები სწავლებისა—ამ უკანასკნელის საქმე მინც რიგიანად ვერ წავა, თუ ეს ფორმები არ იქმნა განცხობველებული თეთონ მასწავლებლის მიერ. მასწავლებლის პიროვნებაზე, მისი გადაცემის თვისებაზე, გარეგან მანერებზე, მისრა-მოხრაზე, ცოცხლად სწავლებაზე, თავის ზოგალოებისადმი სიყვარულზე, მოწაფეების სწავლაში წარმატების ზრუნვაზე, მათ განვითარებაზე, ღეთის მოყვარეობაზე, თავის-თავის ღირსების გრძობაზე, მოთმინებაზე და აგრეთვე ამათ წინააღმდეგ თვისებაზე არის დამოკიდებული სკოლის ბედი და უბედობა. ერთის სიტყვით ყოველს გონებითს და ზნეობითს პიროვნებას მასწავლებლისას აქვს ღიდი გავლენა მის სწავლებაზე. მასწავლებლის პიროვნება ისე მოქმედობს მოწაფეზე, რომ გონებათა მიქცევა, რომელიც გამოიხატება მასწავლებლის სწავლებაში, გაიღვიძებს მოწაფის სულში, სადაც შესაძინეად აღიბეჭდება ის ხასიათი, რომლითაც გამსჭვალულია მასწავლებელი სწავლებლის დროს—გულსმოდგინება, ინტერესი, კვაყოფილება, ყურადღება და სხვა, ან პირიქით მცონარება, უკმაყოფილება, გაფანტულობა, უყურადღებლობა—აღიბეჭდება ბავშვის გონებაში, თუ მასწავლებელიც ამ თვისებითაა აღჭურვილი. ცხადია ამისათვის, რომ ერთსა და იმავე მეთოდს, ანუ ერთსა და იმავე დიდაქტიურ წესს შეუძლია მიიღოს სხვადა-სხვა სახე და მოიტანოს სხვადა-სხვა შედეგი სხვადა-სხვა მასწავლებელთა ხელში. აქ უადგილო არ იქნება შევნიშნოთ, რომ მხოლოდ მარტო გარეგნობით პედაგოგიურ პირობათა შესრულებით—არა გულწრფელობა, თვალთ-მაქცობა, ფარისკელობა მასწავლებლისა არ გამოეპარებათ ბავშვებს შეუნიშ-

\*) იხ. «მწყემსი», 11, 1893 წ.



ნადა. ისინი უყვირდებიან მასწავლებელს, ზედმიწევნით, დაწვლილებით გამოიკნობენ და შეისწავლიან მის თვისებათა, ხასიათს, თუ სიტყვებიდგან არა—მისი მოქმედებიდგან და განსაკუთრებით სწავლების დროს შემოდებულ წესებიდგან. მოწაფეები ძალიან მალე გაიგებენ, რით ხელმძღვანელობს მასწავლებელი—მოწაფეების სიყვარულით, თუ თავის სიყვარულით, ღვთის მოშიშებით, თუ კაცთა სათნოებით, რის თანახმაც იქნება მისი მოქმედება სწავლების დროს. მასწავლებლის სიტყვებიდგან არ შეიძლება არ გამოაშკარავდეს მის მიერ გულგრილად შესწავლა თავის საგნისა, მამასადამე გულგრილად სწავლებაც, ან ცოცხალი და გულწრფელი სურვილი და მეცადინობა გადასცეს ბავშვებს თავის ცოდნა. დიდი მნიშვნელობა აქვს მასწავლებელთათვის დიდი ფილოსოფოსის სოკრატის სიტყვებს. ერთხელ სოკრატმა მასწავლებლად მიბარებული ყმაწვილი ისევ უკან მიუყვანა მამას და უთხრა: «მე არ შემძლია მავის სწავლება, მისთვის რომ მე მავს არ ვუყვარვარო». ამავე სოკრატმა სთქვა: «ის კაცი, ვისაც არ უყვარს და ისე უნდა სწავლება—ჰგავს ისეთს კაცს, რომელიც იჯარით იღებს მიწას და ჰფიქრობს მის გაუმჯობესობას კი არა, არამედ—უფრო მეტი გამოარჩენა და სარგებლობა მიიღოს პირადათ; პირიქით ის, ვისაც უყვარს სწავლების საქმე და ისე ჰკიდებს ხელს, ის ჰგავს მინდვრის პატრონს, რომელსაც ყოველმხრიდან მოაქვს ის, რასაც შეუძლიან გაამდიდროს საგანი მისი სიყვარულისა».

საზოგადოდ ყველა და კერძოდ პირველ დაწყებითი სკოლების მასწავლებლების ყველა უმთავრეს თვისებათა შორის საპატიო ადგილი უნდა ეკუთვნოდეს მოთმინებას, მასწავლებელს გული არ უნდა მოსდიოდეს, თუ გონებითი და ზნეობითი წარმატება მოწაფისა არ ამართლებენ მის მოლოდინს. ამით ბავშვები სრულიადაც არ ფიქრობენ შეურაცხყოფა მიაყენონ მასწავლებელს, არამედ ეს წარმოსდგება მათი სუსტი ძალისა გამო და ხშირად მასწავლებლის უმეტერების, პედაგოგიური უმეტერების ანუ დაუდევრობის გამო.

როდესაც მასწავლებელი დაწვლილებით განსაზღვრავს კვირაობით გაკვეთილების რიცხვს თერთოეულ განყოფილებაში ყველა საგნებისა, მან უნდა მიაქციოს აკრეთვე ყურადღება, თუ რამდენი გაკვე-

თილი და რომელ საგნებში და რა დროს თვითონ უნდა იმეცადინოს და რამდენი რჩება მასწავლებლის დამოუკიდებლად შესასრულებელი მოწაფეების მხრით. ამასთან მასწავლებელი განსაკუთრებულ ყურადღებას უნდა აქცევდეს პირველ განყოფილებას, რომელიც, როგორც ცნობილია, ყველაზე უფრო ხშირად ითხოვს მასწავლებლის მხრით დახმარებას და ამიტომ რომელშიადაც რიცხვი დამოუკიდებელი გაკვეთილებისა, სხვა განყოფილებასთან შედარებით, მეტად მცირეა. უფროსი განყოფილების მოწაფეები უკვე შეგუეულნი არიან სწავლებას. მათ კარგათ ესმისთ მასწავლებლის მოთხოვნილება, სკოლის წესიერება, შეგნებულები აქვთ სხვა-და-სხვა უსაჭიროესი ჩვეულება—მამასადამე მათთვის მცირედ არის საჭირო მუდმივი ყურადღება მასწავლებლისა, მისი ხელმძღვანელობა. ამას არ ვხედავთ პირველ განყოფილებაში: აქ მასწავლებლის შემწეობა-დახმარება მოითხოვება ყოველ ნაბიჯზე, აქ მასწავლებელმა უნდა უჩვენოს ბავშვებს—როგორ უნდა ისხდნენ წერის დროს, როგორ უნდა დაიჭირონ კალამი, როგორ უნდა დაიდონ წინ რეეულები და სხვა.

მართა განსაზღვრა დამოუკიდებელ სამუშაოთა რიცხვისა საკმაო არ არის, საჭიროა კიდევ განისაზღვროს თვით ხასიათი ყველა ვარჯიშობათა; ამისათვის უნდა გვექონდეს სახეში შემდეგი პირობები: ა) დამოუკიდებელი სამუშაო უნდა შეესაბამებოდეს მოწაფის სულიერ ძალას; როგორც ძალიან ადვილი, ისე ძალიან ძნელი სამუშაო არ ვარგა, რადგანაც მოწაფეები ამ შემთხვევაში ან ვერ შეასრულებენ სამუშაოს მასწავლებლის დაუხმარებლად და ან მალე შეასრულებენ და შემდეგ უსაქმოდ დარჩენილნი ხელს შეუშლიან მასწავლებელს სხვა განყოფილებასთან მეცადინეობის დროს. ბ) დამოუკიდებელი სამუშაო უნდა თან შეზომილი იყოს მისთვის დანიშნულ დროსთან: რასაკვირველია ძალიან ძნელია მიღწევა იქამდის, რომ როდესაც მასწავლებელი ერთ განყოფილებაში მეცადინობს, სხვა განყოფილების შეგირდები ერთს წუთსაც არ მოცდენ საქმეს, ძალიან ხშირად მოხდება ხოლმე, რომ უკეთესი გონება გამჭირაზი მოწაფე თავის ამხანაგებზე აღრე გაათავებს სამუშაოს; შემდეგ სხედან უსაქმოდ და იწყებენ ცელ-



ქობას, ეშმაკობას. მასწავლებელმა თუ შეწვევითა მცადინობა უღროოდ იმ განყოფილებაში, რომელი შიდაც თვითონ მცადინობდა, საქმეს ბერს ვერ უშვებდის, რადგანაც ერთს საქმეს ვაკეთებს, მაგრამ მაშინ მეორეს ახდენს. მეორეს მხრით ძნელია ისიც, რომ კაცმა მათემატიკურის სინამდელით გამოიანგარიშოს, რამდენ დროს მოითხოვს, შემუშავებისათვის რომელიმე მასწავლო მასალა. რაც უნდა იყოს, მასწავლებელი მაინც უნდა ცდილობდეს დაახლოებით შეძლებისა-და-გვარად შეუზომოს, შეუფარდოს მიცემული სამუშაო დროს, რომელიც მის შესასრულებლად არის დანიშნული.

გ) დამოუკიდებელი სამუშაოები არასოდეს არ უნდა ვაირჩიოდეს ნამდვილ გაკვეთილებისაგან: ხშირად მოხდება, რომ მასწავლებელი ამგვარ სამუშაოებს უყურებს, როგორც ბავშვების შესაქცევარ საშუალებას იმ დროს, როდესაც ის ხევა განყოფილებაში მცადინობს; ამიტომ ზოგი მასწავლებელი მცირე ყურადღებას აქცევს როგორც გამორჩევას ამგვარ სამუშაოებისას, ისე მათ შესრულებასაც, აქედან საკვირველი არ არის, რომ ეს გადაეცემათ ბავშვებსაც, რომლებიც დამოუკიდებელ სამუშაოს ისე დაუწყებენ ცქერას, როგორც ან შესაქცევარ რასმეს და ან არა საჭირო სამუშაოს, რომლის შესრულება, შეკეთება შეიძლება როგორც მოხდებ, მხოლოდ მოწაფეები კი უსაქმოდ არ ისხდნენ. თქმა საჭირო არაა, თუ რამდენი ბოროტება მოხდეს ამგვარად საქმის წაყვანა. პირიქით, თუ მოწაფეები ხედევენ, რომ მასწავლებელი უყურებს დამოუკიდებელ სამუშაოებს სერიოზულად, როგორც ნამდვილ გაკვეთილებს და არა შესაქცევარ რასმე — თვითონ ისინი მოეპყრობიან სერიოზულად, საჭირო პატივ-სცემით. დ) ერთ ხასიათნი გაკვეთილები ერთად არ უნდა დანიშნონ, რადგან ერთგვარობა მცადინების საქმეში ძლიერ სწყინთ ბავშვებს და ღალატს, ჰქანცავს, როგორც გონების ძალას, აგრეთვე ბავშვების გარეგან გრძობებსაც. ამიტომ პედაგოგები არ ურჩევენ მასწავლებლებს წერისა და გადაწერის, ხატვისა და წერის გაკვეთილები ერთმანეთს მოაბან და სხ. ორი საათის ძალდატანებას თვალისას, წერის დროს, განსაკუთრებით ცუდად განათებულ ოთახში, შეუძლია ცუ-

დათ იმოქმედოს ბავშვის მხედველობაზე. ამნაირად გაგრძელებულმა მუშაობამ ანგარიშშიდაც, რომელიც ითხოვს განსაკუთრებით გონების ძალდატანებას, არ შეიძლება არ მოაღლოს, მოქანცოს ბავშვის უმათერესი შემგნებლობითი ნიჭიერება: ყურადღება, გულის ყური, მხსნიერება და აზროვნობა; ამიტომ სასარგებლოა, რომ ყოველ ნახევარ საათის შემდეგ იცვლებოდეს სამუშაოები.

პირველ-დაწყებით სკოლების მოწყობაზე, მასწავლო საგნებზე ბევრი ლაპარაკი ყოფილა ჩვენსა და უცხო მწერლობაში და დღესაც ბერს ლაპარაკობენ. ბევრიც ცხლა იმ აზრისაა, რომ პირველ-დაწყებით სკოლის მიზანი წერა-კითხვას და მცირე ანგარიშის შესწავლაში მდგომარეობს, ზოგი ამბობს, რადგანაც სკოლა ყოველთვის ხალხის სასარგებლოდ არსდება და ჩვენი ხალხი საზოგადოდ მიწათ-მოქმედი ხალხია, ამიტომ ჩვენთვის უფრო საჭიროა სამეურნეო სკოლებიო. ზოგი ამბობს სოფლის სკოლის კურსი ცვალებადია, არაფერი მუდმივი არა აქვსო, ზოგი კი პირიქით ამტკიცებს, რომ საფუძველი ელემენტარული სკოლის კურსს აქვს მუდმივი და საზოგადოებრივი, რადგანაც ის გამოდის კაცობრიობის დედა აზრიდან ბავშვის გახსნა-განვითარებაზე. კანონმდებლობით მიზანი პირველ-დაწყებითის სკოლისა შემდეგში მდგომარეობს: განმტკიცება ხალხში სარწმუნოებრივი და ზნეობრივი ცნობებისა და გაერცვლება პირველ-დაწყებით სასარგებლო ცნობებისა. ამის მიხედვით პირველ-დაწყებით სკოლების სავალდებულო კურსს ჩვენში შეადგენს შემდეგი საგნები: საღმრთო სჯული, რუსული და ქართული ენები, არითმეტიკა, გეომეტრია; სამშობლო ისტორია და გეოგრაფია, გალობა და გიმნასტიკა. თუ რა ადგილი უნდა ეჭიროს ყველა ამ საგნებს პირველ-დაწყებით სკოლებში საზოგადოდ და ჩვენ სკოლებში კერძოდ, ამაზე შემდეგში მოვილაპარაკებთ.

**დ. ბოცვაძე.**



### ფ უ ფ უ ნ ე ბ ა

(გაგრძელება \*)

ფუფუნება შეიძლება განვიხილოთ მესამე მხრი-  
თაც, ე. ი. კანონმდებლობითის მხრით. მართლაც,  
შეიძლება კითხოთ თავის თავს, მასათვისებელია თუ  
არა ფუფუნება უფლებასა და სამარ: ლიანობასთან.  
ქრისტიანული გადმოცემა პირდაპირ უარყოფს—  
არა და სახარებაში ბევრია ამის ოამამტკიცებელი  
ადგილები. ლაზარე მიღებულია აბრაამის წიაღში,  
მდიდარი კი ჩაეარდა ცეცხლის გენიაში. უფრო ად-  
ვილიაო აქლემი, თუ აქლემის მატყლის ბაგირი,  
გაძვრესო ნემსის კუნწში, ვინემ მდიდარი შევიდესო  
ცის სასუფიველში. «ვაი თქვენდა მდიდარო, ვინათ-  
გან პოებთ ბედნიერებას ამ ქვეყნად». ფუფუნება,  
რაცა შეადგენს თვითმოყვარეობითს და უმართლო  
სარგებლობას სიმდიდრით, ერთბაშათ განკიცხულია  
ქრისტიანულის ზნეთმოძღვრებით. ეკკლესიის მამანი  
თანახმანი არიან რაოდენსამე თანასწორობაზე უფ-  
ლებისაებრ. ვისაც მომეტებული აქვს, მას არ შეუძ-  
ლია კანონიერად მოიხმაროს იგი მხოლოდ თვისდა  
სასარგებლოთ. მან უნდა გაუყოს აგი უქონელს.  
«მდიდარი არისო მხოლოდ ეკონომი ღარიბისა, ამ-  
ბობს ერთი მქადაგებელი, ღმერთმა ადამიანები ღე-  
დამიწას დააბატონა იმისთვის, რომ მათ ისარგებ-  
ლონ მისი ნაყოფით, თვითეულმა თავის მოთხოვნი-  
ლებათაებრ... როცა მდიდარი სამოწყალოს იძლევა,  
იგი ტყულათ ნუ იკვებნის სიუბვეს, იმიტომ რომ  
ეს სამოწყალო არის ვალი, რომელსაც ის იხდის;  
ეს კანონიერა ნაწილია ღარიბის საკუთნელი და  
ამის უარყოფა იქმნებოდა უსამართლობა». წინაღ-  
მდე უთანასწორობისა და მისის შედეგის ფუფუნებისა  
ეკკლესიამ დაასახელა მხოლოდ ერთი წამალი: მოწ-  
ყალბა და მარად მოწყალება. მაგრამ რა უნდა  
ვქმნათ, როცა საპოლიტიკო ეკონომია ამტკიცებს,  
რომ მოწყალეების გაცემას მოსდევსო უქმობა, გლა-  
ხოზა, უმოძრაობა, ხასიათების დაქვეითება და როკ,  
ბოლოს იგი არაა სამართლიანი; რაკი ამას იხდის  
ამა თუ იმა საშუალებით ისევ იმა არმუშების სასარ-  
გებლოთ მომუშავენი თუ ღალის, თუ ხარკის  
სახედ.

\*) იხ. «მწეკსია»-ს № 13, 1893 წ.

ავტორი სახელოვანის თხზულებისა «ძალი  
რჯულთა» მონტესკიო მოწმობს: «კერძო სიმ-  
დიდრენი დიდდებიან მხოლოდ წართმევის თუ გამო-  
ტყუების საშუალებით მოქალაქეთა ერთის ნაწილის-  
გან იმასა, რაც მათთვის მიუცილებელია ფიზიკუ-  
რათ; ამიტომ რიგია და მართებული დაუბრუნდეს  
მათ წანართმევი». მაგრამ რა გზით?—იმ გზითაო,  
გვიპასუბებს დიდებული საპოლიტიკო მწერალი, რომ  
მდიდრებმა უნდა ფლანგონო თავიანთი სიმდიდრე  
და მთავრობამაც, თუ საჭირო იქმნეს, აიძულოსო  
ისინი იმაში. ესეც მეორე შემცდარი შეხედულება.  
ქეშმარიტო საშუალება უფრო მდგომარებს იმაში,  
რომ მიენდოს საკუთრება, რაც შეიძლება, მომეტე-  
ბულ რიცხვს მოქალაქეთა. მოახდინეთ ისე, რომ  
თვითეულს ქონდეს ნაჭერი მიწა, ერთი სამრეწველო  
აქცია, თუ აბლიგაცია, ერთი სიტყვით პატარა სა-  
თენო, კაპიტალი. გაასათვითოეთ საკუთრება, და  
მაშინ, რაკი თვითეული ისარგებლებს თავისი შრო-  
მის ნარეწით, გაქრება ის, განკიცხული საპოლიტი-  
კო ეკონომიისა და ქრისტიანობისგან, უმართლო  
ფუფუნება, რაცა მოუშორებელი შედეგია უთანას-  
წორობის. თუ კი შექანიკის წარმატებანი გაადიდებენ  
ნარეწებს და უფრო ღამაზათ გახდიან მათ, ისინი  
ყველასათვის ხელმისაწვდომი გახდებიან.

დიდებულ ვალტერს ხომ ბევრი საფუფუნო  
უხეიაგობა სჭარდა და გამოუთქამს კიდევცა, მაგრამ  
აი კიდევ რასა სწერს თავისის „ფილოსოფიურ ლექ-  
სიკონში“: «თუ ფუფუნებად ჩავთვლით ყოველ იმას,  
რაც საჭიროებას აღემატება, მაშინ ფუფუნება ყო-  
ფილა ბუნებრივი შედეგი კაცთანათესავის წინსვლისა  
და ამასთანავე მიუცალებელი შედეგი საკუთრებისა,  
ურომლისოთ ვერ იარსებებს ვერაცითარი საზოგადოება.  
შედეგია იგი აგრეთვე მდგომარეობათა უსწორმასწო-  
რობისა, რომელიც გაუჩენია საკუთრების უფლებას  
კი არა, არამედ ცუდ კანონებს. ცუდი კანონებია  
ფუფუნების მშობელ-აღმწრდელი, კაი კანონებია კი  
ამიტომაც მისი მომსაობია. ზნეთმოძღვარნი უნდა  
მამართაედენ თავიანთ ქადაკებით კანონმდებელთა  
და არა კერძო პირებს. ეს იმიტომ რომ ადვილი  
შესადლოა რომ განათლებულს და კეთილმოქმედ  
კაცს ქონდეს ხელთუფლება გამოსცეს გონიერი კა-  
ნონები, მაშინ როცა ადამიანის ბუნების შეუფერე-







შეიცვლება. ვნებს თუ არა ადამიანს თამბაქოს წვევა? თამბაქოს წვევა ძლიერ მავნებელია ადამიანის აგებულებისათვის, მეტადრე ახალგაზდა ერმათათვის. რადგანაც ჯერ დაუმდგარ ორგანიზმს უშლის ფიზიკურ განვითარებას და უჩინს გულის ანორმალურ მოქმედებას. იგი განსაკუთრებით ავნებს გულს და ეკუთვნის გულის სწამლავებს. რა არის მიზეზი ამგვარის მავნებლობისა? უმთავრესს მიზეზად ამ შემთხვევაში უნდა ჩაითვალოს ის, რომ თამბაქოს ფურცლების და კვამლის შემადგენელ ნაწილებს შორის არის საშინელი საწამლავი, რომელსაც „ნიკოტინის“ ეძახიან (Nicotianum tabacum). ნიკოტინი აღმოაჩინეს 1809 წ. მაღალ ხარისხის თამბაქოში და ნაკლებად არის ნიკოტინი, მინიმ დაბალ ხარისხისაში. ნიკოტინს გარდა, თამბაქოს ფურცლებში და კვამლში სხვა-და-სხვა გესლიანი ნივთიერებანიც არიან: მქავე გესლიანი წყალი, (синильная кислота), ნახშირ-მბადის ქანგი (окись углерода), ნახშირის სიმქავე (угольная кислота), ეთერის ზეთი (эфирные масла) და სხვ.

ნიკოტინი არის გესლი, რომელიც თავდაპირველად ადამიანს აღუძრავს და მერმე უფუნებს ნერვების სისტემას. მიუჩვეველმა კაცმა რომ მოსწიოს თამბაქო და გადაუღაპოს კვამლი — მას ჩვეულებრივ მომაკვდავის სიყვითლის ფერი გადაეკვრის სახეზე, პირის სახე დაეღმანჭება, შუბლი და ხელები გაუოფლიანდება, მაჯის ძარღვი გვიან-გვიან უწყებს ცემას, პირიდან ნერწყვი დაუწყებს დენას, მუხლები ძლიერ უსუსტდება, გულს მოწყვეტილად გრძობს და ბოლოს პირიდანაც წააზიდებს. ამ მდგომარეობიდან მალე იფრინდება კაცი და რჩება, მაგრამ დროებით უტოვებს თავის ტკივილს, მადა ეკარგვის და თამბაქოს ბოლი საშინლათ ეზიზდება. თუმცადა ასრე საშინლათ შეაწყებს ადამიანს პირველად თამბაქოს მოწვევა, მაგრამ ის, რადაც თავის გაუგებარი მიზიდულობით, ხელახლა იმეორებს მეორეთ და მესამეთ თამბაქოს წვევას, და, ბოლოს, რადგანაც ორგანიზმი თან-და-თან იწამლება, ადამიანი მთლათ ეჩვევა თამბაქოს წვევას. რაკი კაცი ერთხელ მიეჩვევა რამეს — მერმე იმის გადაჩვევა მეტად საძნელოა:

«ჩვეულება სჯულზედ უმტკიცესია» — ამბობს ქართული ანდაზა და ადამიანიც ძლიერ ცუდათა გრძობს თავის თავს, თუ რომ თავის დროზედ არ დააკმაყოფილა თავისი არა ნორმალური მოთხოვნილება. უველა აქ მოხსენებელი წარმოსდგება იმის გამო, რომ კაცი, როდესაც პირველად იწყებს თამბაქოს წვევას, არ აძლევს თავის თავს ანგარიშს, თუ რათ უნდა მოსწიოს თამბაქო; არამედ ხედავს, რომ სხვებიც ბევრი ეწვეიან — ისიც ჰბაძავს იმათ (აღბათ ასე უნდაო) და ბოლოს, ამ წინდაუხედავი და გაუგებარი მიბაძველობით ხდება უკრმოჭრილ მონათ თავისი გაუგებარი საქციელისა და ბუნების წინააღმდეგი მოთხოვნილებისა. თუ რომ ნიკოტინი ბევრი შეერია ადამიანის სისხლს, კაცს ეს საწამლავი ცნობას უკარგავს, მაჯის ძარღვის ცემა მთლად უქრება, სუფთქმა შეერუთება და კვდება. საკმაო კაცმა 1—2 წვეთი ნიკოტინი მიიღოს, რომ მოიწამლოს და მოკვდეს, მაგრამ ადამიანი ერჯერ და ორჯერ თამბაქოს მოწვეით ძლიერ ცოტასა ჰყვალავს ნიკოტინს, მაგ. 1/10 წვეთს და კიდევ უფრო ცოტას, რომლის გამო ის თანდათან ეჩვევა გესლიან ნივთიერების შეთვისებას და ის წინანდელი 1—2 წვეთი, რომელიც მას პირველად რომ მიეღო, უსათუოდ მოჰკვლავდა — შემდეგ, ადვილათ შესაძლებელია, რომ 1—2 წვეთი ერთბაშათ მიიღოს და არ მოკვდეს, ე. ი. ადამიანის აგებულება მოიწამლა, შეერია მომწამლელ ნივთიერებას და ადვილათ შეუძლიან აიტანოს ზომაზედ მეტიც, თუ რომ შემთხვევამ მისცა \*). უველა ამაებს ის შედეგი აქვს, რომ ადამიანს თვეობით და წლებით უჩნდება სხვა და სხვა ორგანოების სნეელებანი: კუჭის, სასულის, სასუნთქავი ყელის და ფილტვების ავთაყოფობანი (катары). რომ თამბაქოს წვევა მავნებელია, ამას გვიმტკიცებს, სხვათა შორის, აწ განსვენებელი, დიდათ ცნობილი რუსეთის პროფესორი ს. პ. ბოტკინი; აი რას ამბობს ის: «ჩემი ექიმობის პრაქტიკიდან ბევრი კაცის გადაჩენა შემძლო უდროოდ სიკვდილისაგან, თუ რომ მე შემძლებოდა იმათ ხელიდან ვაპიროსის გამოგლეჯა» და სხვ. თუმცადა ცხადად არის

\*) ამას თვით ფიზიოლოგიის კანონი კავშირებს.



გამოკვლეული ღე დაბტყიციბუელი თამბაქოს მავნებლობა, მაგრამ სამწუნაროდ, თამბაქოს მოყვანა უფრო და-უფრო ვრცელდება. რომ თამბაქოს ხმარება უოველ წლობით მატულობს, ამას გვომტყიციბს შემდეგი ციფირები:

1882 წ. ითვლებოდა რუსეთში 288 თამბაქოს ქარხანა ღე 1885 წ. ამ რიცხვმა 419-დე ადწია. თამბაქოს მექარხანის ბ. მანგუბის გამოცხადებულ ცნობებიდგან სჩანს, რომ 1892 წ. რუსეთში თამბაქო მოწვევიათ:

ღაბალი ხარისხისა (მახორკა)	2,500,000 ფუთო
სიკარბე	66,000 >
პაპიროსები	377,000 >

პეტერბურდშიდ პაპიროსებს უფრო ეწვეიან ღე უოველ წლობით 1 1/2 მილლიარდი ცალი იხარჯება. 1892 წ. ჩვენ თამბაქოს მეფაბრიკებს გამოუშვიათ:

პირველი ხარის. პაპიროსები	13,000,000 ცალი
მეორე >	3,000,000 >
მესამე >	27,000,000 >

რითი უნდა აიხსნას ამისთანა საოცარი გავრცელება თამბაქოს ხმარებისა? რასაკვირველია, ერთი მეორის მიბაძვით ღე ჩვეულების წყალობთ. უმთავრესს მიზეზათ თამბაქოს ამგვარი გავრცელებისა უნდა ჩაითვალოს სასწავლებლები, სადაც ახალ მესულნი ემაწვილები, რაკუ ხედევენ, რომ მათი ამხანაგები ეწვეიან — ისინიც თავის თავის ანგარიშის მიუცემლათ ჰბაძვენ თავიანთ ამხანაგებს და ეჩვეიან ამ საზიზღარ საქციელს, როგორიც არის თამბაქოს წვეა. დიდათ სასიამოვნო იქნებოდა, რომ როგორც დაბადლ ისე საშეალო სასწავლებლებშიდ მასწავლებლები და უფროსები უფრო რიგიან ყურადღებას მიატცივედნენ ამ გარემოებას, ვიძრე იქამომდე. საჭიროა აგრეთვე, რომ მასწავლებელი და თვით მშობლები თვითონ არ აძლევენ მაგალითს ემაწვილებს და იმათთან არ ეწეოდნენ თამბაქოს, რადგანაც ემაწვილი, რაკი ხედავს, რომ მისი უფროსი ეწვეა — თითონაც ცდილობს მიჰბაძოს მას და ვერაფერი გზით ვერ დააჯერებთ, რომ თამბაქოს წვეა მავნებელია. ამ ჰზარის შესახებ რუსეთის გამორჩეილი მწერალი დ. ტოლსტოი ამბობს: „кто курит въ присутствіи дѣтей, тотъ совершаетъ преступленіе“. სიმართლის გულისთვინ შევნიშნავთ, რომ ენდონდედ დროშიდ, კაცებს გარდა, ქალებიც ეწვეიან თამბაქოს — მეტადრე მადად საზოგადოების — «განათლებულნი» ქბნი, რომელთა სისხლშიდ ნიკოტინი შედის თუ არა,

ცხადია, რომ ცუდ შედეგს იქონიებს, როგორც თვით მწვეელ დედაზედ, აგრეთვე ახალ ჩასახულ ურმაზედაც. როგორც ვფიქრობთ, წმინდა ეკლესიაც უდგრძლავს ეკლესიის მოსამსახურეებს თამბაქოს წვეას; რასაკვირველია, ურიგობა იქნება სწორეთ, თუ რომ მღვდელმა დილას თამბაქო მოსწია, გამოიკვება თამბაქოს კვამლით და მივიდა ეკლესიაშიდ დვთის სამსახურის შესასრულებლად. ან და, რა ჰზარი უნდა შეადგინოთ თქვენ იმ ექიმ, გინა ფელმერზედ, თუ რომ პირველი ან მეორე დაიწყებს თამბაქოს წვეას იქ, სადაც, სასწეულოშიდ, ავადმყოფები წველარიაან?

სარდონ ბ. მამლამე.

### ახალი ამბები და შენიშვნები.

ჩვენ ნამდვილ წყაროდგან შევიტყეთ, რომ ნება-ლაურთავესთ ყოველ თთვიურ სამეცნიერო ყურნალოს «მოამბის» გამოცემაზე. ამ ყურნალოს რედაქტორად იქნება ბ. ალ. ჰყონია, ხოლო გამომცემელად ბ. ნიკო ბეს. ლოლაბერიძე. ყურნალი წლით ელირება 10 მ.

\* \*

ნუ დაუჯერებთ თბილისის გაზეთებს, რომელთაც გამოაცხადეს, რომ თბილ. სას. სემინ. ყოფილი რექტორი მ. არქ. ტიხონი გარდაიცვალა. პეტერბურგში არქიმანდრიტი ტიხონი გარდაიცვალა, მაგრამ ის სულ სხვა ტიხონი იყო.

\* \*

«იერი»-ში ამ წარაულ თთვის რიცხვში დიწყეს ხელის მწერა შოთა რუსთველისთვის ძეგლის ასაგებად. ამ საგანზე იმავე გაზეთში დაიბეჭდა ბ-ნის შეველეს მეთაური წერილი, რომელშიაც, სხვათა შორის მადლობას უძღენიდა ერთს საბატო უცხოელს პირს, და ამბობდა, ვითომც მას პირველად აღეძრას ეს საგანი და მამეგონებინოს ქართველობისათვის დიდებული პოეტის მიმართ დეიწყებული მოვალეობა.

ეს უკანასკნელი გარემოება რომ ნამდვილი იყოს, მაინცა და მაინც კარგს აზრს ვერ შეადგენდა ჩვენს ეროვნულს შემეკნებაზე, თუ გინდ თვით იგივე მართლაც და საბატო უცხოელი, რომელმაც წელს საიოლე მანეთი გაუგზავნა «იერიის» რედაქციას რუსთველის ძეგლისათვის.

№ 11/13



მოვარეობით მკითხველს საზოგადოებას, რომ რუსთაველის ძეგლის ასაგებად ხელის მოწერა გამართული იყო უკვე 12 წლის წინად «დროების» თაოსნობით (1881 წ.) და კიდევ შეიკრიბა მაშინ ამ ყოველად სიმპატიური საგნისთვის ორასიოდე თუმანი. შემწირველთა სიები წესიერად იბეჭდებოდა ხსენებულს გაზეთ «დროება»-ში რომელიც შემდეგ იყოფა ს. მესხისაგან პატივცემულმა ი. გ. მაჩაბელმა. — სხვა მოვალეობასთან ერთად ხომ არ გადასულა ბ. მაჩაბლის ხელში ზემოხსენებულის საგნისთვის მოგროვებული ფულიც?

ჩვენ გულწრფელად გვჯერა, რომ თუ ბ.ნის მაჩაბლის ხელში გადავიდა მაშინ ის ფული, დღეს იგი ნამთავნით იქნება დანიშნულებისამებრ მომზადებული, რადგან ყველამ კარგად ვიცით ბ. მაჩაბლის საზოგადო საქმისათვის გულშემოტყვიერობა და უნდა რო პატიოსნება. და თუ მის ხელში არ გადასულ ის ფული, მაშინ ყოველივე იმედი უნდა გადავიწმინდოთ მისი კვალის პოვნაზედაც...

\*\*\*

ბ. ილია ფერაძეს, რომელმაც წელს კიევის სასულიერო აკადემიაში სწავლა დაამთავრა ღვთისმეტყველების კანდიდატის ხარისხით, გადაუთარგმნია ქართულ და რუსულს ენებზედ ფრანგის ეპისკოპოსის ფენელონის თხზულება «ქალწულთა ზრდის» შესახებ. ეს თარგმანი ამ მოკლე ხანში დაისტამბება.

\*\*\*

ჩვენ მივიდეთ გაზეთში გამოსაცხადებლად წერილები შემდეგ პირთაგან:

1) სოფლის ხონის წმიდის გიორგის ეკლესიის მღვდლის დავით კერქნაძისაგან:

«მ. რედაქტორო! უმორჩილესად გთხოვთ, ნება გვიბოძოთ, რომ თქვენის პატივცემულის ქურნალის «მწყემსი»-ს საშუალებით გულითადი მადლობა გამოვუცხადო როგორც მე, ისე ჩემმა მრევლმა ქვემოდ აღნიშნულ პირთ, რომელთაც შემოსწირეს ჩემდამო რწმუნებულს ეკლესიას სხვა-და-სხვა ნივთები. აი შემწირველთა სია: ფალოსტინა მაჭავარიანისა აბაშიძის ასულმა ოლარი და ფილონი ხავერდისა სამგლოვიარო, ღირებული 18 მ.; ზურაბ ლაშაშვიძის ასულმა ანანამ სახარების მოსაქედად 4 მ.; ელიზბარ გაბეხაძის

ქერიმა ტრაპეზის ჯვარი, ღირებული 3 მ. და მალაქია პაპიძემ ერთი პატარა ღვთის-მშობლის ხატი, ღირებული 1 მანეთად.

2) მღვდლის მელიტონ ჯორბენაძისაგან:

„მ. რედაქტორო! უმორჩილესად გთხოვთ, ნება გვიბოძოთ, რომ თქვენის ქურნალის «მწყემსი»-ს საშუალებით გულითადი მადლობა გამოვუცხადო როგორც მე, ისე ჩემმა მრევლმა ქვემოდ აღნიშნულ ღვთის მოყვარე პირთ, რომელთაც შემოსწირეს ჩემდამო რწმუნებულ ღვთის-მშობლის ეკლესიას ფულები და სხვა-და-სხვა ნივთები: ქუთაისის გინაზის მოსწავლემ დავით დიმიტრის ძე გველაძემ თოთხმეტ მანეთად შეამკობინა სახარება აბრეშუმის ხავერდითა და მაცხოვრის მახარებლების ხატებით; კაპიტანმა კონსტანტინე ასალოს ძე ჭყონიამ ერთი კარგი კანდელი, 1 წყვილი ბარძამ-ფეშხუმი თავისი მოწყობილობით და ოქრო-მკვდით ნაქსოვ დაფარნით, 1 წყვილი ტრაპეზზედ დასადგამი სასანთლეები, 1 ტრაპეზზედ დასადგამი სანაწილე, 18 არშინი პუდესოს მატერია, რომელიც მოვიხმარეთ ტრაპეზის გადასაფარებლად და სამეფუო კარების დასაბურავათ, 4 პატარა ხატები და 1 ხელი მღვდლის შესამოსელი; ყველა ზემო აღნიშნული ნივთები ღირებულია 281 მანეთად; მატა თავართქილაძის ასულმა ჭყონიასამ 1 წყვილი მალაქია სანთლეები, ღირებული 25 მანეთად; აწ. მიხაილ ასალოს ძე ჭყონიამ 1 ჯვარი, ღირებული 3 მან.; აწ. დიმიტრი დავითის ძე გველაძემ 3 მან. ფული, 1 პატარა კანდელი, 4 პატარა ხატი მაცხოვრისა და ღვთის-მშობლისა, სულ ღირებული 14 მანეთად.

სასურველია, რომ ზემოდ დასახელებულ პირთა მავალით სხვებმაც წააბოძონ და მითი შემწეობა აღმოუჩინონ ჩვენ ღარივ ეკლესიებს.

3) თეკლათის ღვთისმონასტრის წინამძღვრს ათანასისაგან:

«უმორჩილესად გთხოვთ, თქვენის პატივცემულის გაზეთის საშუალებით გულითადი მადლობა გამოვუცხადოთ სოფელს ანტოფუს მცხოვრებს დიმიტრი ნაღარციშვილს, რომელმაც შესწირა ჩემდამო რწმუნებულს ღვთისმონასტრის გარდამოსხნა, ღირებული ასი მანეთისა».



### უმაღლესი რესკრიპტი

ეჩმიაძინის უფ. პატრიარქ-კათალიკოზის მკრიპტის სახელწოდ.

უწმიდესო პატრიარქ-კათალიკოზო ეჩმიაძინისა მკრიპტი.

დიდის ხნის თქვენმა სასულიერო ასპარეზზედ მოღვაწეობამ მოუპოვა თქვენს უწმიდესობას ნდობა სომხის ერისა, რომელმაც აღვირჩიათ თქვენ წმიდა გრიგოლ სამეცხთა განმანათლებელის საპატრიარქო ტახტზედ ასახვლელად.

ეხედავრა თქვენს მღვდელ-მთავრულს მოკმედებაში იმედს ესოდენ ჩემს მიერ საყვარელ სომხის ეკკლესიის სიკეთისას და მის ძეთა სასულიერო წარმატებისას, უმოწყალებად გიბოძებთ თქვენ, ბარტყულაზედ სატარებლად, ალმასის ჯვარსა — ნაკურთხს ნიშანს სარწმუნოებისას, განმანთლებელს მწყემათაცა და სამწყსოთაცა.

მივანდობ რა თავსა ჩემსა ლოცვათა თქვენთა, ვგიებ მარად თქვენთა მწყალობლად.

ნამდვილს მის იმპერატორებითს უღადებულესობის ხელით აწერია:

„აღკესანდრე“

### ნ უ ს ხ ა

ნესხა სასულიერო წოდების იმ პირთა, რომელთაც საეპარქიო უწყებებში სამსახურისათვის პენსია დაენიშნათ.

1893 წლის მარტის თთვისა.

საქართველოს საეპარხოსოში:

იმერეთის ეპარქიის სოფ. კისორეთის შტატს გარეშე მყოფს მღვდელს დაუით ლოძთაძეს 1892 წ. 20 თებერვლიდგან დაენიშნა 130 მ. ქუთ. სამაზრო ხაზინიდგან.

ქუთ. მთავარ-ანგელოზის ეკ. შტატს გარეშე მყოფს მღვდელს ბესარიონ გიორგაძეს 1892 წლის 9 სექტემბრიდგან დაენიშნა 130 მ. ქუთ. სამაზრო ხაზინიდგან.

გურია-სამეგრელოს ეპარქიის ცალენჯიხის მაცხოვრის ეკ. შტატს გარეშე მყოფს მღვდელს ნიკოლოზ თვალთვაძეს 1891 წ. 20 მარტიდგან დაენიშნა 130 მ. სენაკის სამაზრო ხაზინიდგან.

იმავე ეპარქიის ლაჩვიტის მაცხოვრის ჯვარცმის ეკ. შტატს გარეშე მყოფს მღვდელს გიორგი მამარდაშვილს 1890 წ. 9 აპრილიდგან დაენიშნა 130 მ. ქუთ. სამაზრო ხაზინიდგან.

იმავე ეპარქიის ორპირის მთავარ-ანგელოზის ეკ. შტატს გარეშე მყოფს მღვდელს სიმონ ჭეიშვილს 1892 წ. 3 ივნისიდგან დაენიშნა 130 მან. ფოთის სამაზრო ხაზინიდგან.

იმავე ეპარქიის ლიხაურის ყოვლად წმ. ღვთისმშობლის ეკ. პენსიის მქონე მღვ. ეგნატე კონტრიძის ქერიეს ეფემიას 1892 წ. 9 იანვრიდგან (ქმრის გარდაცვალების დღიდგან) დაენიშნა 65 მ. ფოთის სამაზრო ხაზინიდგან.

იმავე ეპარქიის ხორგის მთავარ-ანგელოზის პენსიის მქონე მღვ. სიმონ ბერაიას ქერიეს გულქანს 1892 წ. 28 მაისიდგან დაენიშნა 65 მან. ფოთის სამაზრო ხაზინიდგან.

იმერეთის ეპარქიის მერქვეის სამრევლო პენსიის მქონე მღვ. გიორგი ციკვაძეს ქერიეს 1892 წ. 10 აპრილიდგან (ქმრის გარდაც. დღიდგან) დაენიშნა 65 მ. ქუთ. სამაზრო ხაზინიდგან.

სუხუმის ეპარქიის ჩიბურისხინჯის პირველ სამრევლოს მღვ. იორდანე გაბისონიას ქერიეს მარიამს 1892 წ. 10 აპრილიდგან (ქმრის გარდაცვალების დღიდგან) დაენიშნა 65 მ. სუხუმის სამაზრო ხაზინიდგან.

ქართლ-კახეთის ეპარქიის ბუშათის ცხოველ-მყოფელ სვეტის ეკ. მღვ. ვასილ ხატიაშვილის ქერიეს მელანიას 1889 წ. 17 დეკემბრიდგან (ქმრის გარდაცვალების დღიდგან) დაენიშნა 65 მან. თელავის სამაზრო ხაზინიდგან.



ბ ა ნ ც ხ ა ლ მ ა ნ ი .

სახელმწიფოებრივი და სხვა წიგნები,  
დაწვდენი აქვს გეგებაშვილის ძეგ.

დ ე დ ე - მ ე ნ ე . ანუ ანბანი და პირველი საკითხავე წიგნი, ხატო და სამრევლო სკოლებში სახმარებელი, მეცხრე შეცვებული გამოცემა, დაბეჭდილი წერა-კითხვის საზოგადოების მიერ. ამ გამოცემაში ჩართულია თავში სახატავე სურათები და ბოლოში საწერი ღედანი, ასე, რომ ამ წიგნის მხმარებელთ აღარ მოუნდებათ სყიდვა არც სახატავეებისა და არც ღედნისა. შასი ისევ ექვსი შაურია, ყლით ორი აბაზი. მს წიგნი მოწონებულია და მართულის ენის სახელმძღვანელო და ნიშნული განათლების სამინისტროს მიერ და უწმიდესის სინოდისაგან... შინც ერთად იყიდის ოც და ათს ან მეტს ცალსა წიგნი დაეთმობა ხუთ შაურათ, ყლით შპ კაპ.

გ უ ნ ე მ ი ს კ პ რ ი , ანუ საკითხავე წიგნი, უმცროსს კლასში სახმარებელი, მეშვიდე გამოცემა, შემკული, სურათებით და საქართველოს ქარტიო, დაბეჭდილია წერა-კითხვის საზოგადოების მიერ. შასი ყლით ოთხი-აბაზ უზალთუნი (90 კაპ.). უყლოთ ეს გამოცემა არ ისყიდება. შინც ერთად იყიდის ათს ცალსა, წიგნი დაეთმობა ოთხ აბაზად, ვინც ოცსა—თუთხმეტ შაურად და ვინც ოც-და-ათსა—თოთხმეტ შაურად. მს წიგნიც მოწონებულია სამინისტროსაგან, როგორც „მშენიერი სახელმძღვანელო მართულის ენისა“ და აგრეთვე უწმიდესი სინოდისაგან.

კ მ კ მ რ ი , ანუ ანბანი და პირველი საკითხავე წიგნი, სახლოათი სახმარებელი, გამოცემა მეშვიდე, ფასი ორი შაური; ნარდათ 8 კაპეიკი.

კ მ ნ ე საყმაწვილო მოთხრობათა ბუნების მეცნიერებრიდან, მესამე გამოცემა, სურათებიანი, ფასი ათი შაური, ვინც ნაღდს ფულზედ იყიდის ათს ცალსა, ცხრა შაურად მიეცემა წიგნი, ვინც ოცსა, ორ აბაზთ. წიგნი მოწონებულია როგორც სამინისტროსაგან, ისე სინოდისაგანა.

ხ მ მ ლ ი , ანუ რჩეულთა ლექსათა კრება მკაზრდილ ყრმათათვის, მეორე გამოცემა, ფასი ექვსი შაური. მოწონებულია სამინისტროსა და სინოდისაგან.

კ უ ნ ე უ ლ ე . ანუ საყმაწვილო მოთხრობანი, ფასი ორი აბაზი. მოწონებულია როგორც სამინისტროსაგან, ისე სინოდისაგან.

ი მ მ ნ ა მ რ უ კ მ მ ნ ე ? მოთხრობა მოზრდილი ყმაწვილებითათვის, ფასი ორი შაური.

სატვის მიზეზი? საყმაწვილო მოთხრობა, ფასი ერთი შაური.

ასაინის ომი, საყმაწვილო მოთხრობა მეხუთე მრეკლეს სურათით და ქარტიო, ფასი ორი შაური.

მირითაღი უკუღმართობა, პუბლიცისტური წერილი ღედაენის მნიშვნელობის შესახებ კერძო ადამიანის და მთელის ერის ცხოვრებასა და წარმატებაში, ფასი ერთი აბაზი...

(10-4)

მღვდლის ნესტან უბანეაშვილის ძეგ შედგენილ გამოცემულსა წიგნება:

1) სახელმძღვანელო საღმრთო სჯულის სასწავლებლად: ძველი და ახალი აღთქმის ისტორია, ლოცვების, სიმელო სარწმუნოების და ათი მცნების ახსნა, დაწვებითი სწავლა საეკლესიო ისტორიიდან და სწავლა ღეთის მსახურებაზე. ფასი თოთხმეტი შაური. 70 კ

2) «ცოლ-ქმარი» აზრი და სწავლა ცოლ-ქმრობაზე საღმრთო წერილისაგან გამოკრებილი. ფასი ერთი შაური 5 კ

3) ღირსი მამა ღვეით ბარესჯელი ფასი ორი შაური 10 კ

ისყიდება თბილისში: წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წიგნების მაღაზიაში; ქუთაისში: ძმ. ჭილაძეების და წერეთლის წიგნების მაღაზიაში და თეით შემღვანელთან; ხანში ძმ. წერეთლის წიგნის მაღაზიაში; ბათუმში მთაფარ დიაც. ისილორე ნაღირაძესთან.

შინაარსი: უყუთესი იქნება, რომ შინაურ მართვა-გამგობასაც მიეცეს უკრადლება.—იმერეთის ეპარქიის სამღვდლოების დეპუტატთა კრება ქ. ქუთაისში.—ორიოდე სიტყვა ბ. ს. თოფურის სამკურნალოდ შესახებ.—პედაგოგიური შენიშვნები სამრ. სკ. მასწავლებელთა საყურადღებოდ.—ფუფუნება.—როდის დაიწყეს და როგორ ვრცელდება თამაქის ხმარება და რა შედეგი აქვს ადამიანის ჯანმრთელობაზე თამაქის წყება?—ახალი ამბები და შენიშვნები.—უმაღლესი რესკრიპტ.—ნუსხა.—საზოგადოების საყურადღებოდ.—განცხადება.